

ANAMNESIS

BIVLETYN

Komisji Episkopatu Polski
ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego
(do użytku wewnętrznego)

Nr 4 - 17 czerwca 1995

VENI, SANCTE SPIRITUS!

ET EMITTE CAELITUS LUCIS TUAE RADIUM.
VENI, PATER PAUPERUM,
VENI DATOR MUNERUM, VENI, LUMEN CORDIUM.

PIĘDZIESIĄTNICA to Misterium Paschy Chrystusa, który ogarnia cały świat. To Pascha uniwersalna, powszechna. Prawdą jest, że świętem Kościoła i Eucharystii jest Pascha, lecz Pięćdziesiątnica objawia i zwiastuje wszystkim bogactwo paschalnej chwały - ukazuje niewidzialne działanie Ducha w mocy i dynamizmie Apostołów, jak też objawiającą się w kształcie widzialnym i nie mniej cudowną wspólnotę Kościoła, instytucji i Ciała Chrystusa. Kościół, Bożo-ludzkie misterium, jest dla wszystkich mających wiarę miejscem spotkania z Osobą Ojca - Boga Stworzyciela, z Osobą Syna - Boga Odkupiciela i z Osobą Ducha Świętego - Boga Uświęciciela stworzenia. Bóg Jeden w Trójcy rozdaje w Kościele swoje dary: Słowo, sakramenty i łaskę uświęcenia. Słowo - dla rozważania, sakramenty - dla przyjęcia, łaskę - dla współpracy.

W tym spotkaniu wiary żywej poprzez **przyglgnięcie do Boga obecnego in mysterio**, przez sakrament, który nam daje uczestnictwo w życiu Boga, rodzi się, wzrasta, rozwija i jest przekazywane życie chrześcijańskie.

Misterium Pięćdziesiątnicy, w którym uczestniczymy raz w roku w **UROCZYSTOŚĆ ZESŁANIA DUCHA ŚWIĘTEGO**, każdej niedzieli i w codziennej Mszy świętej, jest nam udzielan w całym jego bogactwie. Tworzą je następujące fakty:

1. Nagła interwencja Ducha Świętego. Jest Teofania, jest darem darmo danym, darem bliskim, cudownym darem nieba wysłużonym przez Chrystusa dla nas ludzi na krzyżu. Jest rodzajem trwającego wciąż cudu nowego stworzenia. Przyjmujący ten dar i poddający się jego dynamicznemu tchnieniu są synami Bożymi.
2. Obecność Chrystusa przez Ducha. Chrystus, który wstąpił do nieba i jest po prawicy Ojca, niewidzialny Uwielbiony Kyrios nieustannie przychodzi i działa przez Trzecią Osobę, która

(ciąg dalszy na stronie ostatniej)

PUNKTY KONTAKTOWE - ADRESY

Przewodniczący Komisji Episkopatu Polski ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego, Redakcja Biuletynu ANAMNESIS: Bp Wacław Świerżawski, ul. Mariacka 7, 27-600 Sandomierz, tel. (0-15) 32-25-22

Sekretarz Komisji Episkopatu Polski ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego: O. Franciszek Małaczyński OSB, ul. Benedyktyńska 37/39 Kraków-Tyniec, tel. (0-12) 67-59-77

SPIS TREŚCI

I. DEKRETY STOLICY APOSTOLSKIEJ

1. Dekret Kongregacji ds. Kultu i Dyscypliny Sakramentów dotyczący nabożeństwa do Miłosierdzia Bożego w diecezjach polskich 3
- Jeszcze w sprawie Niedzieli Miłosierdzia Bożego 3

II. DOKUMENTY STOLICY APOSTOLSKIEJ (fragmenty dotyczące Świętej Liturgii)

1. Z Listu apostolskiego Jana Pawła II *Tertio Millenio adveniente* 4
2. Z Listu apostolskiego Jana Pawła II *Orientalis lumen* 4

III. INFORMACJE 6

1. W sprawie duszpasterstwa służby liturgicznej 6
2. Posiedzenie Komisji Liturgicznej Episkopatu w Kamieniu Śląskim 6
3. W Instytucie Liturgicznym w Krakowie - kurs licencjacki i Studium Katechumenalne 6

IV. SPRAWA WYKŁADÓW Z LITURGIKI

1. Liturgika i teologia liturgii na wydziałach teologicznych dla świeckich studentów teologii i sióstr zakonnych 6
- Projekt *ratio studiorum* Katedry Liturgiki Instytutu Pastoralnego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 7
2. Wykłady z liturgiki i teologii w seminariach duchownych 11
- Materiały dotyczące projektu odnowy wykładów z liturgiki i teologii liturgii w seminariach duchownych 11

V. KRONIKA

1. Kongres SOCIETAS LITURGICA w Dublinie 17
2. Rocznica śmierci biskupa Antona Hänggi, liturgisty szwajcarskiego 17

VI. AKTUALNE PROBLEMY DUSZPASTERSTWA LITURGICZNEGO

1. Wprowadzać w diecezjach katechumenat 14
2. Relacja o pewnym doświadczeniu z terenu rodzimego 18

ANEKS:

- folder ośrodka katechumenalnego Instytutu Liturgicznego przy Wydziale Teologicznym Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie 19
- folder Studium Katechumenalnego istniejącego przy tymże Instytucie 21
- 3. Dopowiedzenia w sprawie kursu liturgicznego dla fotografów i kamerzystów ... 23

NA POLSKIEJ DRODZE W TRZECIE TYSIĄCLECIE

- Święty Wojciech - biskup na wszystkie czasy. Patron jedności Europy 24

I. DEKRETY STOLICY APOSTOLSKIEJ

Prot. 822/93/L

POLONIAE

Hodiernis temporibus, apud clerum et christifideles nationis polonae, multum accrevit sensus et inde pietas erga «Dei Misericordiam» seu «Iesum Misericordem», cuius argumenta inveniuntur in magno progressu, qui factus est in vita sacramentali instaurata et in operibus caritatis largitus ac undique diffusis.

Pietas vero huiusmodi quasi connaturaliter pergit ad Deum ac Dominum, qui «dives est in misericordia», exaltandum praesertim in celebratione Mysterii Paschalis, in quo Dei Misericordia erga omnes homines maxime relucet.

Hisce prorsus attentis atque de re instantibus Eminentissimis Dominis Cardinalibus necnon Excellentissimis Archiepiscopis et Episcopis Poloniae, per litteras die 23 martii 1993 datas, Summus Pontifex IOANNES PAULUS II benigne indulget ut in dioecesibus Poloniae posthac titulo «Dominicae II Paschae» addatur haec denominatio «seu Misericordiae Dei», praescribens etiam ut ad celebrationem liturgicam eiusdem Dominicae, quod attinet, adhibendi semper sint textus qui in Missali Romano et in Liturgia Horarum pro illa die inveniuntur.

Haec statuta Summi Pontificis cum iis, quorum interest, communicamus, ita ut ad effectum adducantur.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus Congregationis de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, die 23 ianuarii 1995.

ANTONIUS M. CARD. JAVIERRE

Prefectus

✠ GERARDUS M. AGNELO

Archiepiscopus a Secretis

Zamieszczamy kopię dekretu Kongregacji ds. Kultu i Dyscypliny Sakramentów dotyczącego wprowadzenia w diecezjach Polski dodatkowej nazwy dla Drugiej Niedzieli Wielkanocy związanej z nabożeństwem do Miłosierdzia Bożego. Dekret został opublikowany w periodyku *Notitiae* (Nr 1-2 1995) będącym organem tejże Kongregacji.

JESZCZE W SPRAWIE NIEDZIELI MIŁOSIERDZIA BOŻEGO

Powracamy do sprawy Niedzieli Miłosierdzia Bożego również ze względu na nieporozumienia i błędne interpretacje postanowień Stolicy Apostolskiej na ten temat. Zastrzeżenia związane z kultem Miłosierdzia Bożego od strony liturgicznej wyjaśniał między innymi ks. Jan Miazek na łamach Przeglądu Katolickiego (Nr 17/23.IV.1995). Przewodniczący Komisji Episkopatu Polski ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego w Biuletynie KAI z dnia 27 maja 1995 opublikował informację o charakterze sprostowania na temat charakteru Drugiej Niedzieli Wielkanocy.

Sprostowanie w sprawie Niedzieli Miłosierdzia Bożego

W związku z błędną informacją zamieszczoną w Biuletynie KAI z 26 kwietnia pt. „Święto Miłosierdzia Bożego w krakowskim sanktuarium”, na temat dekretu Kongregacji ds. Kultu i Dyscypliny Sakramentów dotyczącego Niedzieli Miłosierdzia Bożego – pragnę sprostować tę informację i wyjaśnić, że we wspomnianym dekrete Kongregacji ds. Kultu z dnia 24 stycznia 1995 r. nie ma mowy o ustanowieniu liturgicznego święta Miłosierdzia Bożego w Polsce, a jedynie mówi się o dodaniu do nazwy „Druga Niedziela Wielkanocy” określenia „czyli Miłosierdzia Bożego”. Teksty liturgiczne, dodaje dekret, pozostają te same co w Kościele powszechnym.

Przewodniczący Komisji Episkopatu Polski ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego
bp Wacław Świerczawski

II. DOKUMENTY STOLICY APOSTOLSKIEJ

(fragmenty dotyczące świętej liturgii)

1. Z Listu apostolskiego Jana Pawła II *Tertio Millennio adveniente*

"Chrystus jest Panem czasu, jest jego początkiem i jego wypełnieniem; każdy rok i dzień, i każda chwila zostaje ogarnięta Jego Wcieleniem i Zmartwychwstaniem, ażeby w ten sposób odnaleźć się w 'pełni czasu'. Dlatego też Kościół żyje i sprawuje liturgię w granicach każdego roku. Rok kalendarzowy zostaje przeniknięty rokiem liturgicznym, który odtwarza poniekąd całą tajemnicę Wcielenia i Odkupienia" (10).

"Podczas Zgromadzenia soborowego Kościół, aby być w pełni wierny swemu Mistrzowi, poszukiwał własnej tożsamości, na nowo odkrywając głębię swej tajemnicy jako Ciało Chrystusa i Jego Oblubienica. Wsłuchując się pilnie w słowo Boże, potwierdził powszechne powołanie do świętości, zatroszczył się o reformę liturgii, 'źródło i szczyt' swojego życia; zainicjował odnowę wielu dziedzin swej egzystencji w wymiarze powszechnym i Kościołów lokalnych" (19).

"Rachunek sumienia nie może pominąć także przyjęcia nauki Soboru - tego wielkiego daru Ducha, ofiarowanego Kościołowi u schyłku drugiego tysiąclecia. W jakiej mierze słowo Boże stało się, w pełniejszy sposób, duszą teologii i natchnieniem całego chrześcijańskiego życia, jak tego żądała Konstytucja *Dei verbum*? CZY LITURGIA JEST PRZEŻYWANA JAKO "ŹRÓDŁO I SZCZYT" ŻYCIA KOŚCIOŁA, ZGODNIE Z NAUCZANIEM KONSTYTUCJI *SACROSANCTUM CONCILIUM*? Czy w Kościele powszechnym i w Kościołach partykularnych umacnia się eklezjologia komunii, sformułowana w Konstytucji *Lumen gentium*, stwarzająca przestrzeń dla charyzmatów, posług, różnych form uczestnictwa Ludu Bożego, ale nie ulegająca demokratyzmowi ani socjologizmowi, które nie odzwierciedlają katolickiej wizji Kościoła i autentycznego ducha *Vaticanium II*?" (36).

2. Z Listu apostolskiego Jana Pawła II *Orientale lumen*

"*Ne evacuetur Crux!* (por. 1 Kor 1,17). Niech nie zostanie udaremniony Krzyż Chrystusa, bo jeśli udaremnia się Krzyż Chrystusa, człowiek zostaje pozbawiony korzeni i nie ma już przyszłości: jest zniszczony! To jest nasze wołanie u kresu XX wieku. Jest to wołanie Rzymu, wołanie Kon-

stantynopola, wołanie Moskwy. I wołanie całego chrześcijaństwa: obu Ameryk, Afryki, Azji, wszystkich. Jest to wołanie nowej ewangelizacji" (3).

"Pragnę raczej przyjrzeć się z szacunkiem i drzeniem postawie adoracji, jaką przyjmują te Kościoły, niż poruszać ten czy inny specyficzny problem teologiczny, który wyłonił się w ciągu wieków jako przedmiot polemik między ludźmi Zachodu i Wschodu" (5).

"«Powszechnie wiadomo, z jakim przywiązaniem chrześcijanie wschodni sprawują liturgiczne obrzędy, przede wszystkim obrzęd eucharystyczny, źródło życia Kościoła i zadatek przyszłej chwały; przez niego wierni złączeni z biskupem, mający dostęp do Ojca przez Syna, Słowo Wcielone, umęczone i uwielbione, oraz w szczodrości Ducha Świętego, dostępują zjednoczenia z Przenajświętszą Trójcą, stawszy się 'uczestnikami Bożej natury' (2 P 1,4)» - Dekret o ekumenizmie *Unitatis redintegratio* 17.

Z tego opisu wyłania się wschodnia wizja chrześcijanina, którego celem jest uczestnictwo w naturze Bożej poprzez komunię z tajemnicą Trójcy Przenajświętszej. Uczestnictwo w życiu trynitarnym urzeczywistnia się poprzez liturgię, a w sposób szczególny przez Eucharystię, tajemnicę komunii z uwielbionym ciałem Chrystusa, nasieniem nieśmiertelności. W przeobstwieńiu, a przede wszystkim w sakramentach, teologia wschodnia przypisuje szczególną rolę Duchowi Świętemu: mocą Ducha zamieszkującego w człowieku przeobstwienie zaczyna się już na ziemi, stworzenie zostaje przemienione, a Królestwo Boże zapoczątkowane" (6).

"Chociaż Wschód uwypukla silnie realizm trynitarny i jego konsekwencje w życiu sakramentalnym, zarazem łączy wiarę w jedność natury Bożej z niepoznawalnością Bożej istoty. Ojcowie wschodni głoszą zawsze, iż nie można pojąć, czym jest Bóg; można wiedzieć jedynie, że On jest, ponieważ objawił się w dziejach zbawienia jako Ojciec, Syn i Duch Święty.

To poczucie niewysłowionej rzeczywistości Bożej odbija się w sprawowaniu liturgii, w której wszyscy wierni chrześcijańskiego Wschodu bardzo mocno odczuwają sens tajemnicy" (6).

"TRADYCJA JEST ŻYWĄ PAMIĘCIĄ OBLUBIENICY.

Wschód wyraża w żywy sposób rzeczywistość Tradycji i oczekiwania. W szczególności cała jego liturgia jest pamiątką zbawienia i wzywaniem powrotu Pana" (8).

"W Eucharystii objawia się w całej swej głębi natura Kościoła, wspólnoty zwołanych na zgromadzenie, by sławić dar Tego, który jest ofiarnikiem i ofiarą: uczestnicząc w Świętych Tajemnicach, stają się oni 'krewnymi' Chrystusa, antycypując doświadczenie przebóstwienia poprzez nierozłączną więź, jaka łączy w Chrystusie Bóstwo i człowieczeństwo.

Eucharystia jest jednak również tym, co antycypuje przynależność ludzi i rzeczy do niebieskiego Jeruzalem. W ten sposób objawia ona całkowicie swą naturę eschatologiczną: jako żywy znak tego oczekiwania mnich kontynuuje w liturgii i doprowadza do pełni wezwanie Kościoła, Oblubienicy, która błaga o powrót Oblubieńca w "marana tha" stale powtarzanym nie tylko słowami, ale całym życiem" (10).

"W doświadczeniu liturgicznym Chrystus Pan jest światłością, która oświeca drogę i objawia przejrzystość kosmosu, podobnie jak w Piśmie Świętym. Wydarzenia przeszłości odnajdują w Chrystusie swój sens i pełnię, a stworzenie okazuje się tym, czym jest: zbiorem znaków, które jedynie w liturgii znajdują swoje spełnienie i ostateczne przeznaczenie. Oto dlaczego **LITURGIA JEST NIEBEM NA ZIEMI** i poprzez nią Słowo, które przyjęło ciało, przenika matricą swą zbawczą mocą, która objawia się w pełni w sakramentach: w ten sposób stworzenie przekazuje każdemu moc udzieloną mu przez Chrystusa.

W tej perspektywie modlitwa liturgiczna na Wschodzie wykazuje wielką zdolność do ogarnięcia całej osoby ludzkiej: tajemnica jest wystawiana ze względu na wzniosłość swej treści, ale również z gorącym uczuciem, które wzbudza w sercu zbawionej ludzkości. W liturgii także ciało jest wezwane do oddawania czci, a piękno, które

na Wschodzie jest jednym z najwspanialszych sposobów wyrażania Boskiej harmonii i wzorcem przemienionej ludzkości, ujawnia się wszędzie: w kształtach świątyni - dźwiękach, kolorach, światłach, zapachach. Przedłużona celebrowanie nabożeństwa, powtarzające się wezwania - to wszystko wyraża stopniowe utożsamianie się całej osoby ze sprawowanym misterium" (11).

**LITURGIA EST CULMEN
AD QUOD ACTIO ECCLESIAE
TENDIT
ET SIMUL FONDS
UNDE OMNIS EIUS VIRTUS
EMANAT**

Sacrosanctum Concilium 10

"Temu, kto szuka autentycznej relacji z samym sobą i z kosmosem, tak często jeszcze zniekształconej przez egoizm i zachłanność, liturgia wskazuje drogę do równowagi właściwej dla nowego człowieka i zachęca do poszanowania eucharystycznego potencjału świata stworzonego: jest on przeznaczony do tego, by być wywyższony w Eucharystii Pana, w Jego tajemnicy Paschy obecnej w ofierze ołtarza" (11).

"Tajemnica ta pozostaje jednak ciągle zakryta i przesłonięta milczeniem, by zapobiec tworzeniu bożka w miejsce Boga. Jedynie przez stopniowe oczyszczenie świadomości komunii człowiek będzie mógł spotkać Boga i w wieczystym zjednoczeniu uświadomić sobie uczestnictwo w tej samej naturze miłości.

Chrześcijanie Wschodu zwracają się do Boga jako do Ojca, Syna i Ducha Świętego - żywych Osób, dyskretnie obecnych, ku którym kierują liturgiczną doksalogię - uroczystą i pokorną, majestatyczną i prostą. Chrzescijanin Wschodu jest jednak świadom, że można nawiązać kontakt z tą rzeczywistością jedynie przyjmując postawę adoracyjnego milczenia, ponieważ u szczytu poznania i doświadczenia Boga znajduje się Jego absolutna transcendencja. Do tego milczenia dochodzi się raczej za pośrednictwem modlitewnego przyswajania sobie Pisma i liturgii, aniżeli poprzez systematyczną medytację. Musimy wyznać, że **WSZYSCY POTRZEBUJEMY TEGO MILCZENIA PRZENIKNIĘTEGO OBECNOŚCIĄ ADOROWANEGO BOGA**; potrzebuje go teologia, aby mogła w pełni rozwinąć swój charakter mądrościowy i duchowy; potrzebuje go modlitwa, aby nigdy nie zapomniała, że oglądanie

Boga oznacza zejście z góry z obliczem tak promieniującym, iż trzeba je przykryć zasłoną (por. Wj 34,33), i aby nasze zgromadzenia umiały uczynić miejsce dla obecności Boga, unikając wychwalania samych siebie; potrzebuje go kaznodziejstwo, aby uniknąć złudzenia, że wielomówstwo może przybliżyć do doświadczenia Boga; potrzebuje go ludzki wysiłek, aby zrezygnować z zamykania się w walce bez miłości i przebaczenia. Potrzebuje go wreszcie dzisiejszy, ogłuszony hałasem człowiek, który często nie umie milczeć, gdyż boi się spotkać samego siebie, odsłonić się, doświadczyć pustki, która staje się pytaniem o sens. Wszyscy, wierzący i niewierzący, muszą nauczyć się milczenia, które pozwoli Bogu mówić, kiedy i jak zechce, a nam rozumieć Jego słowo" (16).

III. INFORMACJE

1. Na 275 Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski biskupi postanowili utrzymać **jeden organ kierujący duszpasterstwem służby liturgicznej w Polsce**, którym jest Podkomisja ds. Duszpasterstwa Służby Liturgicznej działająca w ramach Komisji Episkopatu Polski ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego. Wszystkie inne ruchy powinny korzystać z jednego programu ustalonego przez tę Podkomisję (zob. Protokół ss. 30-31).

W związku z tym informujemy, że:

- Nowym Przewodniczącym Podkomisji ds. Duszpasterstwa Służby Liturgicznej w miejsce biskupa Mariana Dusia z Warszawy został biskup pelpliński Jan Szlaga. Podkomisja przedstawi program działania w najbliższym czasie.
- Dotychczasowe "Krajowe Duszpasterstwo Służby Liturgicznej" jest organem ruchu Światło-Życie i jako takie jest odpowiedzialne za służbę liturgiczną własnego ruchu (w stopniu określonym przez Statuty ruchu), podlegając Podkomisji Episkopatu ds. Duszpasterstwa Służby Liturgicznej.

2. Najbliższe spotkanie Komisji Episkopatu Polski ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego odbędzie się w Sanktuarium św. Jacka w Kamieniu Śląskim w dniu 13 września w godzinach od 14.00 do 17.00, zaraz po zakończeniu spotkania Krajowej Sekcji Wykładowców Liturgiki. **Udział członków Komisji ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego proszę zgłaszać do dnia 31 sierpnia na adres: ks. dr Erwin Mateja, ul. Parkowa 1, 46-075 Kamień Śląski.**

3. W roku akademickim 1995/96 Instytut Liturgiczny przy Wydziale Teologicznym Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie otwiera kurs licencjacki. Będzie można w jego ramach zdobyć specjalizację w zakresie liturgiki. Studium Katechumenalne tegoż Instytutu dopełnia wykształcenia liturgistów w zakresie mystagogii. Informacje można uzyskać w sekretariacie Instytutu Liturgicznego: ul. Szujskiego 4, 31-123 Kraków, tel. (0-12) 21 89 45. Informacje dotyczące katechumenatu i Studium Katechumenalnego - w Ośrodku Katechumenalnym przy Instytucie Liturgicznym: ul. Sławkowska 24-3, 31-014 Kraków, tel. (0-12) 21 75 25.

IV. SPRAWA WYKŁADÓW Z LITURGIKI

1. Liturgika i teologia liturgii na wydziałach teologicznych dla świeckich studentów teologii i sióstr zakonnych

Prezentujemy projekt Katedry Liturgiki Instytutu Pastoralnego KUL, domagający się wypracowania *ratio studiorum* dla wyżej wymienionych wykładów.

Lublin, dnia 24.05.1995

Jego
Ekscelencja Biskup Sandomierski
Prof.Dr hab. Wacław Świerżawski
Przewodniczący Komisji Episkopatu Polski
ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego
ul. Mariacka 7
S A N D O M I E R Z

Ekscelencjo! Najdostojniejszy Księżu Biskupie!

W związku z reformą 5-cio letnich studiów stacjonarnych teologii dla świeckich wyłania się sprawa miejsca i zakresu godzin liturgiki w programie studiów dla tej dyscypliny przy formacji świeckich teologów i sióstr zakonnych na kursie studiów dziennych. Przygotowane przez Ks. Prof.dra hab. Mariana Ruseckiego projekt programu dla studentów KUL przewiduje w 5-cio letnim toku studiów stacjonarnych dla świeckich studentów teologii jedną godzinę wykładu obowiązkowego zatytułowanego "Teologia liturgii" i jedną godzinę ćwiczeń z liturgiki na 4-tym roku studiów oraz jedną godzinę wykładu fakultatywnego zatytułowanego "Liturgia sakramentów" na 4-tym lub 5-tym roku studiów. Takie miejsce liturgiki w programie studiów teologicznych dla świeckich na 5-cio letnich studiach dziennych odbiega w sposób rażący od wskazań art. 16 Konstytucji o świętej liturgii "Sacrosanctum Concilium" Soboru Watykańskiego II, który mówi: "W Seminariach i zakonnych domach studiów naukę świętej liturgii należy zaliczyć do przedmiotów koniecznych i ważniejszych, na Wydziałach zaś teologicznych do przedmiotów głównych, a wyklądać ją z uwzględnieniem zarówno aspektu teologicznego i historycznego, jak i duchowego, duszpasterskiego oraz prawnego". Ponadto Konstytucja wskazuje na potrzebę uwzględnienia skarbów doktrynalnych i duchowych liturgii przez wykładowców teologii dogmatycznej, Pisma św., teologii życia wewnętrznego i pastoralnej (por. także KL art. 21). Normy powyższe zarówno w odniesieniu do Seminariów jak i Wydziałów Teologicznych precyzują szczegółowo art. 43 - 45 Instrukcji o liturgicznej formacji w Seminariach zaznaczając, że "Konferencje Biskupie winny zarządzić, aby w programie formacji nauka liturgii zajmowała w czteroletnim teologicznym miejscu zgodne z przepisem Konstytucji "Sacrosanctum Concilium" nr 16 (Instrukcja nr 43).

Uwzględniając te zasady Konstytucje Apostolskie "Deus scientiarum Dominus" i "Sapientia christiana" postanawiają, że na Wydziałach Teologicznych liturgika należy do tzw. teologicznych przedmiotów obowiązkowych. I tak pismo Kongregacji Nauczania Chrześcijańskiego "Normae quaedam" w nr. 35 wskazuje, że liturgika jako dyscyplina główna i obowiązkowa winna być uwzględniona w programie studiów teologii jako warunek do otrzymania stopnia akademickiego zaś na Wydziałach Teologicznych

celowym byłoby utworzenie sekcji specjalistycznych: "...biblijnej, patrystycznej, dogmatycznej, moralnej, duszpasterstwa, historycznej, ekumenicznej, misjologicznej, liturgicznej, duchowości itp." (nr 34 - 35; PPK T.3 z.1 s.347-349).

Analogicznie zarządzenie Kongregacji Nauczania Chrześcijańskiego do Konstytucji "Sapientia christiana" zalicza liturgikę do przedmiotów obowiązkowych umieszczając ją wśród dyscyplin teologicznych: "Pismo św., teologia fundamentalna, teologia dogmatyczna, teologia moralna i teologia duchowości, teologia pastoralna, liturgika, historia Kościoła, patrologia i archeologia, prawo kanoniczne (art. 41 por. PPK T. 12 z.1 s. 275-276).

Mając na uwadze powyższe wskazania powstają następujące pytania, o których rozstrzygnięcie prosimy Komisję Episkopatu Polski ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego, w związku z przygotowanym projektem reformy programu studiów na Wydziale Teologii KUL, kursu zwyczajnego "B" (dla teologów świeckich - załącznik nr 1):.

1. Czy propozycja projektu reformy studiów teologicznych w KUL ograniczająca liturgikę do jednej godziny wykładu i jednej godziny ćwiczeń oraz jednej godziny wykładu fakultatywnego (nie obowiązkowego) w naukowej formacji teologa świeckiego odbywającego 5-cio letni kurs stacjonarnych studiów teologii, daje podstawę do rozumienia liturgiki jako dyscypliny głównej i obowiązkowej zgodnie z Konstytucją Soborową "Sacrosanctum Concilium" i Konstytucją Apostolską "Sapientia christiana"?

2. Jak należy rozumieć pojęcie liturgiki jako przedmiotu obowiązkowego w hierarchii głównych dyscyplin teologicznych, o których mówi "Sapientia christiana". Dla przykładu podajemy tu ilość godzin przyznanych poszczególnym przedmiotom przez projekt KUL:

I. "Sapientia christiana"	II. Projekt KUL
- Pismo św: introdukcja i egzegeza	wykłady: godzin 10 + 5 godzin ćwiczeń (z historią zbawienia)
- teologia fundamentalna, z uwzględnieniem zagadnień dotyczących ekumenizmu, religii niechrześcijańskich i ateizmu	wykłady: godzin 6 + 2 godzin ćwiczeń wykłady: godzin 6 + 2 godz. ćwiczeń
- teologia dogmatyczna	wykłady: godz. 7 + 4 godz. ćwiczeń (wraz z teodyceą 1 godz. wykl.)
- teologia moralna i teologia duchowości	wykłady: godz. 6 + 2,5
- teologia pastoralna	wykłady: 1 godz.

- Liturgika wykłady: 1 godz.
1 godz. ćwiczeń
- historia Kościoła,
patrologia, archeologia wykłady: 8 godz. + 3
godz. ćwiczeń (w tym
patrologia: wykl. 2 godz.
+ 1 godz. ćwiczeń)
- prawo kanoniczne wykłady: 1 godz.

Odnosi się wrażenie, że projekt reformy nie jest zgodny z duchem Konstytucji "Sapientia christiana" (nie wspominamy tu o dyscyplinach dodatkowych, które w projekcie reformy zostały nazwane przedmiotami fakultatywnymi i niektóre z nich arbitralną decyzją studenta mogą być pominięte w programie studium).

3. Jaki winien być zakres godzin i ćwiczeń z liturgiki na Wydziale Teologii w 5-cio letnim programie studiów teologii dla świeckich studentów stacjonarnych? (W załączniku nr 2 podajemy dla porównania ilość i rozkład godzin liturgiki w programie studiów na Wydziałach Teologii Uniwersytetów niemieckich. Taki zakres studium liturgiki dla świeckich akceptuje A. Haussling: Liturgiereform. Materialien zu einem neuen Thema der Liturgiewissenschaft w: "Archiv fuer Liturgiewissenschaft" 31:1989 s.1-32).

4. Katechizm Kościoła Katolickiego poświęca misterium liturgii całą część II (nr. 1066-1690). Mając na uwadze szeroki zakres tej problematyki i konieczność jej asymilacji przez teologów świeckich, zwłaszcza podejmujących posługę w nauczaniu religii, powstaje poważna wątpliwość czy zagadnienia te mogą być dobrze przyswojone przez studenta w toku 5-cio letnich studiów stacjonarnych z jedną godziną wykładu, jedną godziną ćwiczeń oraz jednym wykładem fakultatywnym (który sam student może pominąć)?

5. W nawiązaniu do obowiązujących wskazań Kościoła dotyczących formacji liturgicznej teologa świeckiego wydaje się nieodzownym przyznanie liturgice trzech godzin obowiązkowych wykładu oraz jednej godziny ćwiczeń dla studentów specjalizujących się w dyscyplinach pastoralnych. Ten schemat nauczania liturgiki zsynchronizowany z programem studiów teologii winien uwzględniać jedną godzinę "Liturgiki fundamentalnej" (teologii liturgii) na drugim roku studiów, jedną godzinę poświęconą "Liturgii uświęcenia czasu" (rok liturgiczny Liturgia Godzin) na trzecim roku studiów i jedną godzinę przeznaczoną na "Liturgię sakramentów" na czwartym roku studiów, zakończonych jednym egzaminem. Ponadto uwzględniałby on jedną godzinę ćwiczeń z zakresu liturgiki do wyboru dla czwartego roku studiów. Byłby to tzw. minimalny zakres nauczania liturgiki, który zabezpieczałby świeckich teologów przed elementarnym analfabetyzmem w przyswojeniu doktryny Kościoła, którą ujmuje część II Katechizmu Kościoła Katolickiego.

6. Zgłaszając niniejsze zapytania i propozycje Komisji Episkopatu Polski ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego

dotyczące miejsca liturgiki w 5-cio letnim programie studiów dziennych dla teologów świeckich nie uwzględniamy programu nauczania liturgiki w Seminariach Duchownych, co stanowi odrębny problem, lecz chodzi nam o wypracowanie ogólnopolskiego modelu wykładów liturgiki dla teologów świeckich uczestniczących w 5-cio letnim programie studiów teologii. Zarówno liturgika jak i inne dyscypliny pastoralne winny być wykładane dla teologów świeckich zgodnie ze wskazaniem Kościoła posoborowego i przy ogólnej koordynacji programu nauczania teologii dla świeckich na Wydziałach Teologii (z uwzględnieniem także wzorców europejskich).

Przedkładając nasze wątpliwości Waszej Ekszelencji będziemy zobowiązani za miarodajną interpretację Komisji Episkopatu Polski ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego problemu nauczania liturgiki w Polsce na Wydziałach Teologii dla świeckich.

Prosimy o pisemną odpowiedź na ręce Dziekana Wydziału Teologii KUL oraz Kierownika Specjalizacji Liturgicznej przy Instytucie Teologii Pastoralnej KUL.

Z wyrazami głębokiej czci i zapewnieniem o modlitewnej pamięci.

Załączniki:

1. Projekt reformy programu studiów na Wydziale Teologii KUL Kurs zwyczajny "B" (dla teologów świeckich).
2. Schemat wykładu liturgiki na Wydziałach Teologii Uniwersytetów niemieckich.

Do wiadomości:

1. J.E. Abp Prof. dr hab. Henryk Muszyński
Przewodniczący Rady Naukowej Episkopatu
2. Ks. Prof. dr hab. Anzelm Weiss,
Dziekan Wydziału Teologii KUL.

V. Kłizniak

Jerzy Józef Kopeć

Prof. dr hab. Jerzy Józef Kopeć CP
Katedra Liturgiki ITP KUL
Al. Racławickie 14
20-037 LUBLIN

W. G. Bore

Ks. Andrzej Kosiński

2. Wykłady z liturgiki i teologii liturgii w seminariach duchownych

Rzecz, widziana od strony Komisji Liturgicznej Episkopatu, także domaga się podjęcia, rozwiązania, ujednolicenia i wprowadzenia w praktykę wykładów na wydziałach teologicznych kształcących kapłanów i w seminariach duchownych - przy współpracy z kompetentnymi organami: Komisją Episkopatu ds. Seminariów Duchownych, Komisją ds. Nauki Katolickiej, Radą Naukową Episkopatu.

MATERIAŁY DOTYCZĄCE PROJEKTU ODNOWY WYKŁADÓW Z LITURGIKI I TEOLOGII LITURGII W SEMINARIACH DUCHOWNYCH

1. Sobór na ten temat

Duszpasterstwo liturgiczne jest fundamentalnym elementem troski Kościoła o zbawienie ludzi ze względu na fakt obecności w liturgii samego Boga¹. Słusznie wszelkie działania związane z rozwojem liturgii nazwano "przejęciem Ducha Świętego w Kościele"². Realizacja postanowień Soboru Watykańskiego II ciągle trwa. Ojciec święty zauważa: "Jeżeli dziś można uznać, że reforma Liturgii, taka jakiej chciał Sobór Watykański II, została już zrealizowana, to pozostaje wciąż jeszcze duszpasterstwo liturgiczne, które pozwoli z bogactwa Liturgii obficie czerpać moc spływającą z Chrystusa na wszystkie członki Jego Ciała, którym jest Kościół"³.

Żadna reforma ani odnowa w Kościele nie może się jednak dokonać bez odpowiedniego przygotowania najpierw pasterzy-kapłanów. Sama Konstytucja mówi na ten temat tak: "Osiągnięcia tych rezultatów nie można się spodziewać, jeżeli najpierw sami duszpasterze nie będą przeniknięci duchem i mocą liturgii i nie staną się jej nauczycielami. Koniecznym więc należy zapewnić duchowieństwu odpowiednie wyrobienie liturgiczne. Dlatego Sobór święty postanowił ustalić niżej podane zasady:

Profesorowie, którym się powierza nauczanie liturgii świętej w seminariach, zakonnych domach studiów i na wydziałach teologicznych, powinni być przygotowani do swojego zadania w instytucjach specjalnie do tego przeznaczonych.

W seminariach i zakonnych domach studiów naukę świętej liturgii należy zaliczyć do przedmiotów koniecznych i ważniejszych, na wydziałach zaś teologicznych do przedmiotów głównych, a wykładać ją z uwzględnieniem zarówno aspektu teologicznego i historycznego, jak i duchowego, duszpasterskiego oraz prawnego. Ponadto wykładowcy innych przedmiotów, zwłaszcza teologii dogmatycznej, Pisma świętego, teologii życia wewnętrznego i pastoralnej, powinni, stosownie do wewnętrznych wymagań własnego przedmiotu, tak uwydatnić misterium Chrystusa i dzieje

zbawienia, aby jasno uwidocznił się związek tych przedmiotów z liturgią i jedność formacji kapłana"⁴.

2. Pismo Kongregacji Formacji Katolickiej

Zagadnieniem tym zajmował się z punktu widzenia integralnego przygotowywania alumnów do kapłaństwa między innymi w piśmie pt. *Teologiczna formacja przyszłych kapłanów*⁵ Uwydatniono w nim istotne dla pogłębienia chrystocentryzmu znaczenie trzech dyscyplin: biblistyki, patrystyki i liturgii.

"Prawdy wiary stają się tym żywotniejsze, im lepiej ujmujemy je w głębokim zjednoczeniu z Chrystusem, jak to w sposób oczywisty wykazują Ojcowie i liturgia. Z tej to racji zakotwiczenie w Piśmie św., w Ojcach i liturgii można uważać za najskuteczniejszy środek prowadzący do odkrycia żywotnych sił formacji teologicznej".

3. *Instructio de Institutione liturgica in seminariis*

Soborowe postanowienia w dziedzinie odnowy studiów seminaryjnych zostały doprecyzowane w konkretnych wskazaniach instrukcji Kongregacji Wychowania Katolickiego z 3.06.1979 roku "O formacji liturgicznej w seminariach"⁶. Dokument ten akcentuje najpierw konieczność kształcenia kapłanów w tej dziedzinie, by mogli skuteczniej nauczać i sprawować liturgie:

"Každy zdaje sobie sprawę ze znaczenia liturgii w formacji kapłańskiej... Skoro zatem liturgia, w której 'dokonuje się dzieło naszego zbawienia', winna w najwyższym stopniu 'przyczyniać się do tego, ażeby wierni życiem swoim wyrażali oraz ujawniali innym tajemnicę Chrystusa i rzeczywistą naturę prawdziwego Kościoła', ustawiczna praktyka oraz studium liturgii dadzą przyszłym kapłanom możliwość solidniejszego poznania wiary i ugruntowania jej oraz żywego doświadczenia Kościoła...

Każda autentyczna formacja liturgiczna obejmuje nie tylko studium teoretyczne (doktrynę), lecz także praktykę. Ta ostatnia bowiem, jako formacja *mystagogiczna*, jest realizowana najpierw i głównie przez samo życie liturgiczne alumnów, do którego z każdym dniem są coraz głębiej wprowadzani przez sprawowane we wspólnocie czynności liturgiczne. Taka właściwa inicjacja praktyczna staje się fundamentem pogłębiającego studium i można ją suponować w wyjaśnianiu kwestii liturgicznych".

Wyróżnia się więc dwa nurty formacji liturgicznej: formację duchową i intelektualną. Zatrzymajmy się na razie na intelektualnym kształceniu alumnów w tej dziedzinie. Dokument ten powraca do wymagań Soboru: "W seminariach i zakonnych domach studiów naukę świętej liturgii należy zaliczyć do przedmiotów koniecznych i ważniejszych, na wydziałach zaś teologicznych do przedmiotów głównych, a wykładać ją z uwzględnieniem zarówno aspektu teologicznego i historycznego, jak i duchowego i duszpasterskiego oraz prawnego"(KL 16)⁷...

"Liturgię należy wykładać w ten sposób, ażeby właściwie odpowiedzieć na współczesne potrzeby. W związku z tym trzeba mieć na uwadze przede wszystkim aspekt teologiczny, duszpasterski i ekumeniczny"⁸.

Dokument ten mówi też o wymaganiach stawianych wykładowcy liturgii. Powinien nim być człowiek specjalnie do tego przygotowany, w miarę możliwości na jednym ze specjalnie przeznaczonych do tego instytutów⁹.

Wykład liturgii winien być zharmonizowany z innymi fundamentalnymi przedmiotami kursu teologii, tak by zawsze tworzyć z nimi całość¹⁰. "Przy układaniu rozkładu materiału dla kursu teologicznego należy sobie życzyć, ażeby wedle możliwości, tematy liturgiczne były wykładane w tym samym czasie, gdy są wykładane tematy teologiczne, z którymi posiadają szczególny związek"¹¹. W wykładanej liturgii należy postarać się o wydobywanie odpowiednich elementów, które pomogą w tworzeniu teologicznej syntezy, zwłaszcza w ostatnim okresie studiów¹².

W załączniku tego dokumentu znajduje się wykaz tematów zalecanych w formacji liturgicznej alumnów. Można je ująć następująco w poszczególnych latach studiów:

I rok - podstawowe pojęcia i zasady, czyli liturgika ogólna i historyczny zarys rozwoju;

II rok - Msza święta i kult Eucharystii poza Mszą świętą;

III rok - Sakramenty święte i sakramentalia;

IV rok - uświęcenie czasu, czyli teologia roku liturgicznego i liturgia Godzin;

V rok - duszpasterstwo liturgiczne włącznie z zagadnieniami chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych według OICA (katechumenat).

VI rok - duchowość liturgiczna

4. Propozycje Drugiego Synodu Plenarnego

W dziale odnoszącym się do liturgii materiały synodalne odwołują się do ważniejszych wypowiedzi Ojców Soborowych i Stolicy Apostolskiej ostatniego okresu. Hasłem wywoławczym odzwierciedlającym potrzebę czasów jest stwierdzenie z Konstytucji o świętej liturgii, że "najpilniejszym zadaniem jest formacja biblijna i liturgiczna Ludu Bożego, pasterzy i wiernych"¹³. Wobec takiego założenia Synod proponuje następujące zmiany:

- Nauka świętej liturgii winna być traktowana w seminariach i w innych domach studiów jako jeden z przedmiotów głównych i wykładana w wymiarze **dwóch godzin tygodniowo przez sześć lat**;
- Pod koniec każdego semestru obowiązuje egzamin z tego przedmiotu, pod koniec studiów zaś egzamin przekrojowy z całości (*rigorosum*);
- Ordynariusze winni zatroszczyć się o to, by instrukcja Kongregacji Wychowania Katolickiego "O formacji liturgicznej w seminariach" (1979) była przestrzegana przez wykładowców i wychowawców zatrudnionych w seminariach.

Poza edukacją seminaryjną I stopnia ojcowie synodálni akcentują potrzebę kontynuacji formacji liturgicznej. I tak: "Synod zaleca wprowadzenie obowiązku uczestnictwa młodszych roczników księży w stałym studium teologiczno-pastoralnym w ciągu 5 lat po święceniach, z uwzględnieniem w jego programie szczegółowych tematów z zakresu liturgiki.

Winno być zapewnione stałe doksztalcenie wszystkich duszpasterzy przez organizowanie kursów dekanalnych, rejonowych lub diecezjalnych, poświęconych problematyce liturgii (refleksje nad teologiczną treścią ksiąg liturgicznych oraz nad realizacją odnowy liturgii w parafiach i diecezji)"¹⁴.

5. Pastorski imperatyw

Obecna sytuacja w formacji liturgicznej, zwłaszcza w seminariach duchownych, pozostawia jeszcze wiele do życzenia. Przeciwnie utrzymuje się pogląd, sięgający jeszcze średniowiecza i czasów trydenckich, że liturgika dotyczy jedynie obrzędowości i w zasadzie więcej ma wspólnego z przepisami rytualnymi niż z realnie uobecniającym się Misterium Boga i Kościoła, na którym

zaszczepia się życie nadprzyrodzone i chrześcijańskie. Z tego też względu przedmiot ten jest w seminariach traktowany jako niemal instrumentalny i poboczny, w wymiarze zaledwie jednej godziny tygodniowo w ciągu dwu lub trzech lat w niektórych instytutach. Egzekwowanie wiadomości ma rangę zaliczenia z oceną, a istotne problemy teologiczne kumulowane są w małych odcinkach czasowych pod kątem przeważnie znajomości przepisów liturgicznych. Teologia liturgii praktycznie jeszcze nie zaistniała w seminaryjnym *ratio studiorum* w tym rozmiarze, jakiego oczekuje Sto-lica Apostolska.

Przypisy:

1. Por. KI. 7.
2. Por. KI. 43.
3. Jan Paweł II, List apostolski *W dwudziestą piątą rocznicę ogłoszenia Konstytucji soborowej 'Sacrosanctum Concilium'* 10.
4. KL 14-16.
5. Por. *Teologiczna formacja przyszłych kapłanów*, Rzym 1976, 23863, E. Szafronowski, *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, Warszawa 1983, 174-175.
6. Por. *Instructio de institutione liturgica in seminariis*, Rzym 1979/23965 - E. Szafronowski, *Posoborowe prawodawstwo kościelne*, Warszawa 1983, 220-221.
7. Por. Instrukcja *De disciplina sacrae liturgiae...*, 1979/24034.
8. Por. Instrukcja *De disciplina sacrae liturgiae...*, 1979/24035.
9. Por. *Instructio de institutione liturgica...*, 1979/24048; KI. 15.
10. Por. KI. 16.
11. Por. *Instructio...*, 1979/24051.
12. Por. *Instructio...*, 1979/24053.
13. Por. KI. 14.
14. Por. II Polski Synod Plenarny, Materiały robocze, *Życie liturgiczne w Polsce po Soborze Watykańskim II*, 42-44.

Z tej racji, a przede wszystkim w wyniku potrzeb duszpasterskich, wprowadzenie reformy studiów seminaryjnych, a konkretnie liturgicznych, jest zadaniem palącym. Powinna go poprzedzić fachowa analiza zagadnień i twórcza dyskusja nad ustaleniem i ujednoliceniem programu kształcenia w dziedzinie liturgii. Pomocna i cenna będzie tu niewątpliwie konsultacja z tymi seminariami i ośrodkami, które już prowadzą bardziej rozbudowany profil studiów liturgicznych.

Od redakcji

V. KRONIKA

- W sierpniu tego roku odbędzie się w Dublinie XV Międzynarodowy Kongres SOCIETAS LITURGICA, międzynarodowego ekumenicznego towarzystwa studiów i odnowy liturgicznej. Tematem Kongresu jest **PRZYSZŁY KSZTAŁT LITURGII**. Na 27 zgłoszonych tematów 5 dotyczy katechumenatu i chrześcijańskiego wtajemniczenia.

- 21 czerwca mija rok od nagłej śmierci wybitnego liturgisty szwajcarskiego, trudzącego się nad posoborową odnową liturgii w krajach niemieckojęzycznych. 77-letni biskup Anton Hänggi (1917-1994), profesor teologii liturgii w Katolickim Uniwersytecie we Fryburgu, autor wielu cennych publikacji, między innymi współwydawca najstarszych tekstów Modlitw Eucharystycznych, był członkiem (od roku 1960) komisji, która opracowała *Soborową Konstytucję o Liturgii*, a od roku 1963 członkiem Rady do spraw realizacji zaleceń tej Konstytucji. Otrzymał doktorat h.c. Papieskiego Uniwersytetu San Anselmo w Rzymie i Ewangelickiego Wydziału teologicznego w Bazylei. Jego posługa biskupia (od 51 roku życia był biskupem Bazylei) naznaczona była głębokim zakorzenieniem w liturgii, fundamencie i szczyście nauczania Kościoła.

VI. AKTUALNE PROBLEMY DUSZPASTERSTWA LITURGICZNEGO

1. WPROWADZAĆ W DIECEZJACH KATECHUMENAT

misje wewnętrzne czyli katechumenat w kraju katolickim

(materiał opracowany przez Ośrodek Katechumenalny

Instytutu Liturgicznego przy Wydziale Teologicznym

Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie)

1. Co to znaczy?

Polska jest od wieków krajem katolickim, ale nieustannie domaga się ewangelizacji. Termin "ewangelizacja" może być rozumiany tradycyjnie jako przekaz Dobrej Nowiny narodom, które jeszcze nie znają Ewangelii Jezusa Chrystusa, albo w znaczeniu, jakie promuje ostatnio Magisterium Kościoła, czyli ewangelizacja rozumiana jako "nowa ewangelizacja", "powtórna ewangelizacja" lub "reewangelizacja"¹.

Mówiąc o ewangelizacji w Polsce mamy do czynienia raczej z tym drugim znaczeniem, któremu można nadać specyficzny odcień - nastawienie na cel wewnętrzny. Otóż ten cel *ad intra* należy rozumieć dwojako. Po pierwsze, ewangelizacja ma miejsce w kraju katolickim, wewnątrz Kościoła, a po drugie, troską duszpasterską skierowana jest na życie duchowe, życie wewnętrzne chrześcijan, którzy winni nieustannie pogłębiać swoją wiarę i weryfikować swoją postawę wobec Boga i ludzi². Tak rozumianą ewangelizację można by określić terminem "misje wewnętrzne".

Słowo "misje" nasuwa od razu myśl o duszpasterstwie ludzi nieochrzczonych. Liczba ich stale wzrasta nie tylko w krajach egzotycznych, które od razu kojarzą się nam z misjami, ale nie mniej w krajach od dawna katolickich, gdzie chrześcijaństwo rozprzestrzeniło się głównie przez chrzest niemowląt z nie dość zabezpieczoną gwarancją przekazu żywej wiary. Zwłaszcza w tym kontekście zjawisko to rysuje się jako niepokojące, ale jednocześnie pobudzające do wnikliwszej oceny sytuacji współczesnego katolicyzmu. Proces doprowadzania ludzi do Kościoła dokonuje się w Kościele i domaga się rzetelnej wiary i czytelnego świadectwa ze strony uczniów Chrystusa. A więc zasadnicza, "pierwsza" ewangelizacja budzi konieczność ciągłej reewangelizacji, aby wtajemniczenie w misterium Boga i Kościoła odbywało się w środowisku żywej wiary.

2. Znaki czasu jako wyzwanie

Wiek XX, charakteryzujący się gwałtownym rozwojem cywilizacji i laicyzacji, postawił Kościół katolicki w nieoczekiwanej konfrontacji. Mówi się o kryzysie w Kościele. Jednym z najbardziej niepokojących spostrzeżeń jest to, że w krajach katolickich stan religijności jest często powierzchowny, a metody nauczania bardziej akcentują przekaz wiedzy lub zasad moralnych niż wychowanie do sakramentalnej wspólnoty z żywym Bogiem przez Chrystusa w Duchu Świętym w Kościele (*koinonía*), co jest najistotniejszym motywem życia chrześcijańskiego. Znamienna jest też dezintegracja osobowości i stylu formacji, która nie łączy czynnika poznawczego z liturgicznym i moralnym wymiarem ludzkiej egzystencji. Patrząc na kryzysy konstruktywnie jako na zjawiska mobilizujące, swoiste znaki czasu, trzeba odważnie spojrzeć na obecną sytuację chrześcijaństwa w Polsce i wymienić następujące zjawiska negatywne:

a/ Brak cierpliwej długomyślności w wychowywaniu i zanik zmysłu kontynuacji, co prowadzi do osłabienia poczucia konieczności więzi z tradycją. Nerwowość życia, zachłystywanie się tylko tym, co chwilowe i natychmiastowe, nie sprzyja świadomemu przeżywaniu życia jako procesu, lecz jako serii różnorodnych epizodów (patrz dezintegracja roku liturgicznego przez programy zewnętrzne). Brak w nim czynnika integrującego, a więc zwornika budującego całościowy obraz a z ludzi wspólnotę, a nie tylko grupę znajomych.

b/ Coraz częstsze pojawianie się poczucia pozornej głębi osiągniętej nie na drodze rozumu i wiary, ale metodą różnych technik, sztucznie wywoływanych stanów egzaltacji czy też na drodze psychoterapii lub seansów spirytystycznych. Wskazuje to na dotkliwy głód transcendencji, a z drugiej strony na pośpieszne szukanie środków zastępczych wskutek łatwego wpadania w zawrotne tempo codziennego życia.

c/ Brak dystansu, refleksyjności i wnikliwego rozumienia biegu wydarzeń. Nieumiejętność widzenia zbawczych wydarzeń w codzienności, słaba percepcja wymiaru symbolicznego, co utrudnia życie wiarą i uczestnictwo w liturgii.

d/ Traktowanie nauki religii i formacji chrześcijańskiej jako czegoś właściwego jedynie dzieciom i młodzieży w wieku katechizacyjnym. Z chwilą ukończenia edukacji kończy się formacja religijna, a często i rozwój duchowy.

e/ Postępująca ignorancja religijna. Wyznawcy innych religii i bracia odłączeni prezentują znacznie wyższy poziom wiedzy religijnej i moralnej niż katolicy. Duży procent katolików nie uznaje niektórych z podstawowych dogmatów lub pewnych zasad moralnych głoszonych przez Kościół. Coraz częściej spotykamy się ze sprzecznością w życiu religijnym - człowiek "wierzący, lecz nie praktykujący".

f/ Religijność jest bardziej zagrożona w miastach, gdzie intensywniej wdziera się laicyzacja i relatywizm. Podważa się ortodoksję dogmatów, norm moralnych i znaków liturgicznych.

g/ Niekorzystny wpływ środowiska, najczęściej najbliższego: rodzinnego, szkolnego, zawodowego, a zwłaszcza dysonans poglądowy na osi "dom-szkola", "Kościół-państwo".

h/ Dotychczasowe duszpasterstwo, głównie masowe; sprzyja utrwalaniu się anonimowości i mało konkretnego chrześcijaństwa, które wypacza ewangeliczne spełnianie miłości bliźniego i zainteresowanie drugą osobą. Zbyt mała koncentracja na pojedynczym człowieku i jego problemach pogłębia i tak już zakłóconą przez grzech integrację wewnętrzną człowieka, jak też jego integrację z otoczeniem i światem.

i/ Funkcjonowanie katolicyzmu w wymiarze wspólnotowym i patriotycznym przesuwają na plan dalszy uniwersalizm i rangę Królestwa Bożego. Takie postawienie akcentów nie przyczynia się do uznania własnej grzeszności, pojednania z Bogiem i jednoznacznego świadectwa.

Te zjawiska pobudzają do refleksji nad odnowieniem duszpasterstwa i przynaglają do podjęcia odpowiednich kroków prowadzących do eliminacji zagrożeń i już zaistniałych wypaczeń. Sobór Watykański II widzi wielką szansę w odnowieniu chrześcijaństwa przez liturgię, o czym świadczy opracowany jako pierwszy przez ojców Soborowych dokument o liturgii, Konstytucja *Sacrosanctum Concilium* (1963). Są to jednak dopiero założenia, natomiast przemiana Kościoła trwa nadal. Jan Paweł II określił to w jednym z posoborowych dokumentów³ w ten sposób: "Reforma liturgii taka, jakiej chciał Sobór Watykański II, została już dokonana, lecz zadaniem

do wykonania pozostaje wciąż jeszcze duszpasterstwo liturgiczne, które pozwoli z bogactwa Liturgii obficie czerpać moc spływającą z Chrystusa na wszystkie członki Jego Ciała, którym jest Kościół".

W tym duchu do rangi istotnej urasta duszpasterstwo sakramentalne i powrót do odnowionej przez Sobór instytucji katechumenatu, który postuluje wstępną i pogłębioną formację chrześcijańską jako proces scalający trzy podstawowe dziedziny życia duchowego: dogmat, liturgię, życie moralne i wspólnotowe (DM 14; OICA 19). Ta triada ma się pojawiać jak paradygmat we wszystkich działaniach Kościoła, aby zachować i prowadzić do Chrystusowej pełni. Model ten ma spełnić istotną rolę w ożywieniu katechezy, zwłaszcza katechezy dorosłych. Biskupi na Synodzie w 1977 roku stwierdzili, że "katechumenat chrzcielny jest modelem wszelkiej katechezy"⁴. Katechumenat jako uniwersalna i wypracowana w pierwszych wiekach Kościoła droga chrześcijańskiego wtajemniczenia staje się drogą pogłębionego wtajemniczenia, prowadzonej nieustannie przez ludzi już ochrzczonych jako ich *formatio permanens*⁵. Orzeczenia ostatniego Soboru powszechnego wielokrotnie akcentują to zagadnienie, a przede wszystkim promują drogę dłuższego chrześcijańskiego wtajemniczenia ujętą w odnowionym *Ordo Initiationis Christianae Adultorum* (6.I.1972).

3. Sobór i prawo kanoniczne o katechumenacie

Konstytucja o Liturgii mówi o przywróceniu wielostopniowego katechumenatu, w czasie którego nauczanie wspomagane jest łaską udzielaną w poszczególnych obrzędach katechumenatu. Wprowadzanie katechumenatu w życie Kościoła lokalnego Konstytucja pozostawia w gestii ordynariusza miejscowego (KL 64).

Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele podkreśla, że biskup będąc ojcem i pasterzem diecezji, powinien się starać o przywrócenie katechumenatu dorosłych, a jeżeli taki już istnieje, to winien dbać o lepsze jego przystosowanie (DB 14).

Dekret o działalności misyjnej Kościoła charakteryzuje formację katechumenalną jako metodę żywą, która "nie polega na samym wyjaśnianiu dogmatów i przykazań, lecz na kształtowaniu całego życia chrześcijańskiego i wystarczająco długich ćwiczeniach, przez które uczniowie łączą się z Chrystusem"... "Należy więc katechumenów odpowiednio wprowadzać w tajemnicę zbawienia i praktykę obyczajów ewangelicznych, a przez święte obrzędy, spełniane w kolejnych

odstępach czasu, wtajemniczać ich w życie wiary, liturgii i miłości Ludu Bożego" (DM 14).

Najważniejszym dokumentem opracowanym na polecenie Soboru dotyczącym chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych jest księga *Ordo Initiationis Christianae Adultorum* (6.I.1972).

Prawo kanoniczne (KPK) wypowiada się o katechumenacie następująco:

"Sakramenty chrztu, bierzmowania i Najświętszej Eucharystii tak łączą się ze sobą, że są wymagane do pełnego wtajemniczenia chrześcijańskiego" (Kan. 842-§1).

"Dorośli zamierzający przyjąć chrzest winien być dopuszczony do katechumenatu i wedle możliwości przez różne stopnie doprowadzony do wtajemniczenia sakramentalnego, zgodnie z obrzędem wtajemniczenia przystosowanym przez Konferencję Episkopatu oraz ze szczegółowymi przepisami przez nią wydanymi" (Kan. 851-1°).

"Przepisy zawarte w kanonach o chrzcie dorosłych stosuje się do wszystkich, którzy po wyjściu z dzieciństwa osiągnęli używanie rozumu" (Kan. 852-§1).

"Aby dorośli mógł być ochrzczony, powinien wyrazić wolę przyjęcia chrztu, być odpowiednio pouczony o prawdach wiary i obowiązkach chrześcijańskich oraz przejść praktykę życia chrześcijańskiego w katechumenacie. Ma być również pouczony o konieczności żalu za grzechy" (Kan. 865-§1).

"Jeśli tylko nie stoi na przeszkodzie poważna racja, dorośli przyjmujący chrzest powinien być zaraz bierzmowany i uczestniczyć w Eucharystii, przyjmując także Komunię świętą" (Kan. 866).

4. Powrót katechumenatu

Katechumenatem zainteresowały się przede wszystkim kraje misyjne, jak też katolickie kraje Europy w obliczu wzrastającego kryzysu wiary. Najwcześniej Francja, Belgia i Stany Zjednoczone. Nowy obrzęd wstępnie przetłumaczony w 1972 roku z języka łacińskiego na język francuski był eksperymentalnie stosowany w pierwszych ośrodkach katechumenalnych w Afryce i we Francji. W 1974 roku zostało przygotowane niedoskonałe jeszcze tłumaczenie na język angielski, które po aprobachie biskupów amerykańskich zostało zatwierdzone do użytku dla diecezji USA. Ożywiło to odnowę liturgiczną i przyciągało nie tylko ludzi nie ochrzczonych, ale także i tych, którzy powracali do Kościoła katolickiego. W Niemczech Obrzęd został wprowadzony w języku rodzimym w 1988 roku.

Powstają ośrodki katechumenalne, które będąc centrami naukowymi i pastoralnymi stopniowo obejmują opiekę nad diecezjalnymi i lokalnymi punktami katechumenalnymi. Jednym z najstarszych i najprężniejszych ośrodków jest *North American Forum on the Catechumenate*, który powstał w 1982 roku w Washington i który obejmuje pieczę nad USA i Kanadą. Blisko stuosobowa ekipa instruktorów wykształciła ponad 20 000 katechistów.

Główny punkt dla katechumenatu Europy Wschodniej mieści się w Paryżu. Inne większe centra to: we Francji Lyon, w Niemczech Bonn, Trewir, w Belgii Bruksela.

W Polsce przekład Obrzędów Chrześcijańskiego Wtajemniczenia Dorosłych został zatwierdzony przez Komisję Episkopatu Polski 12 grudnia 1985 roku, ale wydanie wzorcowe tej księgi zostało przygotowane do użytku liturgicznego dopiero 25 marca 1987 roku a wydane w 1988 roku przez Księgarnię św. Jacka w Katowicach.

5. O roli biskupów w katechumenacie według *Obrzędów Chrześcijańskiego Wtajemniczenia Dorosłych*

Biskupi, główni szafarze Bożych tajemnic i kierownicy całego życia liturgicznego w powierzonym sobie Kościele, rządzą udzielaniem chrztu, przez który dostępuje się udziału w królewskim kapłaństwie Chrystusa. Dlatego niech się nie zwalniają od osobistego udzielania chrztu przede wszystkim w Wigilię Paschalną. Zaleca się im zwłaszcza udzielanie chrztu dorosłym i troskę o ich przygotowanie (*OICA*, Wprowadzenie ogólne 12).

Biskup zobowiązany jest osobiście lub przez delegata zorganizować duszpasterskie przygotowanie katechumenów, kierować nim i czuwać nad nim oraz dopuszczać kandydatów do wybrania i sakramentów. Wskazane jest, żeby w miarę możliwości biskup sam sprawował obrzęd wybrania podczas liturgii wielkopostnej, a w czasie Wigilii Paschalnej udzielał sakramentów wtajemniczenia przynajmniej tym, którzy ukończyli czternasty rok życia. Wreszcie biskup zgodnie ze swym duszpasterskim zadaniem udziela upoważnienia do sprawowania mniejszych egzorcyzmów katechetom, którzy są rzeczywiście godni i odpowiednio przygotowani (*OICA*, Wprowadzenie teologiczne i pastoralne 44).

6. Materiały informacyjne

Ośrodki katechumenalne w krajach zachodnich opracowują i publikują specjalne materiały i czasopisma teologiczno-pastoralne i informacyjne. W Stanach Zjednoczonych redagowane jest czasopismo *Catechumenate*, które ukazuje się sześć razy w roku. Ośrodek paryski wydaje kwartalnik *Croissance de l'Église*, a ośrodek katechumenalny w Lyonie opracował propozycję przewodnika dla katechisty pt. *Guide pratique pour l'accompagnement catéchuménal*. W Brukseli publikowany jest miesięcznik *Chemins d'Évangile*.

Ponadto organizowane są systematyczne sympozja poświęcone chrześcijańskiej inicjacji dorosłych w duchu ustaleń Soboru Watykańskiego II. Najważniejsze z nich to światowe kongresy teologii katechumenatu organizowane co pięć lat w różnych miejscach świata. Ostatni odbył się w 1993 roku w Lyonie - uczestniczyli w nim przedstawiciele z Polski, m.in. Ks. Bp Prof. Wacław Świrczawski. Drugi rodzaj spotkań to sympozja katechumenalne organizowane co dwa lata w Rzymie dla krajów europejskich.

7. Plany i zadania

Polska stojąc u progu trzeciego tysiąclecia styka się z wieloma problemami duszpasterskimi, wśród których widocznym problemem staje się fenomen ludzi nieochrzczonych lub zaniedbanych religijnie do tego stopnia, że wymagają oni dopełnienia formacji sakramentalnej czy nawet przywrócenia do pełnej wspólnoty Kościoła katolickiego. Ich formacja mobilizuje do ciągłego ożywiania duszpasterstwa ogólnego i tworzenia wspólnot promieniujących autentyczną wiarą i przekonywującym świadectwem. Wydana zaledwie przed paroma laty księga *Obrzędów* nie została jeszcze wystarczająco rozpowszechniona ani rozprowadzona. Nie ma też jeszcze szerzej mowy o wprowadzeniu duszpasterstwa katechumenalnego w diecezjach i ujednolicenia praktyki. W tym celu należy opracować szeroki plan przygotowań i działań dla poszczególnych diecezji.

Propozycje działań:

1. Powołanie ośrodka katechumenalnego dla Polski przy Komisji Liturgicznej Episkopatu jako centrum naukowo-informacyjnego i doświadczalnego w dziedzinie duszpasterstwa liturgicznego.
2. Redagowanie biuletynu katechumenalnego o profilu pastoralno-informacyjnym, skierowanego do wszystkich diecezjalnych Komisji Liturgicznych, wykładowców, zwłaszcza teologii liturgii i teologii pastoralnej, i do duszpasterzy.
3. Wprowadzenie tej problematyki w zakres wykładów teologii pastoralnej na Wydziałach Teologicznych i w seminariach duchownych przynajmniej przez jeden semestr.
4. Przygotowanie wykładowców teologii pastoralnej w tej dziedzinie.
5. Ujednolicenie zasad przygotowywania i udzielania sakramentów chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłym według wymagań Soboru Watykańskiego II we wszystkich diecezjach i dokładne poinstruowanie o tym pracowników Kurii diecezjalnych, którzy w imieniu Biskupa mają wydawać zezwolenia na chrzest dorosłych według wymagań *Obrzędów Wtajemniczenia Chrześcijańskiego*.
6. Opracowanie programu katechumenatu dla Polski.
7. Zrewidowanie stanowiska Konferencji Episkopatu wobec stosowania oleju katechumenów, który został usunięty (§§ 127-132) w polskim tłumaczeniu księgi *Obrzędów*.

Przypisy:

1. Por. *Evangelii nuntiandi* 44, 52; *Redemptoris Missio* 2; *Catechesi tradende* 44; OTDK 96, 130.
2. Por. Jan Paweł II, adhortacja *Christifideles laici* (1988) 57.
3. Por. Jan Paweł II, List w dwudziestą piątą rocznicę ogłoszenia Konstytucji *Sacrosanctum Concilium* (1988) 10.
4. Por. Synod Biskupów (1977), Odezwa do Ludu Bożego 8.
5. Por. Jan Paweł II, adhortacja *Christifideles laici* (1988) 57.

2. RELACJA O PEWNYM DOŚWIADCZENIU Z TERENU RODZIMEGO

INSTYTUT LITURGICZNY
PAPIESKIEJ AKADEMII TEOLÓGICZNEJ
W KRAKOWIE

PROWADZI
w kościele ŚW. MARKA EWANGELISTY

KATECHUMENAT

przygotowuje dorosłych do

CHRZTU

ochrzczonych do

PIERWSZEJ KOMUNII ŚWIĘTEJ

pomaga w

POGŁĘBIANIU WIARY

służy przez

PORADNICTWO DUSZPASTERSKIE

(rozeznawanie powołań, problemy życia konsekrowanego,
kierownictwo duchowe)

ROZPOCZĘCIE KATECHUMENATU: 4 października (niedziela) 1992 r.
podczas Mszy świętej o godz. 11.30

Zapisy przyjmowane są do 20 września 1992 roku

Szczegółowe informacje w gablocie oraz w zakrystii
kościół św. MARKA EWANGELISTY w Krakowie (ul. św. Marka)

1. Pod patronatem Instytutu Liturgicznego im. Bł. Michała Giedroycia przy Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie rozpoczął się w roku liturgicznym 1989/90 przy kościele św. Marka stały katechumenat (udzielanie sakramentów chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłym w cyklu rocznym).

2. Kardynał Franciszek Macharski erygował w dniu 30 maja 1991 roku powstałe dla posługi w katechumenacie Zgromadzenie Sióstr Bł. Jadwigi Królowej Służebnic Chrystusa Obecnego.

3. Od roku akademickiego 1991/92 przy Instytucie Liturgicznym PAT w Krakowie istnieje dwuletnie podyplomowe Studium katechumenalne przygotowujące duchownych i świeckich do przekazu wiary w katechumenacie dorosłym nieochrzczonym.

4. Instytut Liturgiczny zorganizował dwa ogólnopolskie Sympozja Katechumenalne, pierwsze 23 września 1991 roku ("Chrześcijańskie wtajemniczenie dorosłych czyli katechumenat znowu aktualny"), drugie 26 października 1992 roku ("Katechumenat nadal aktualny - w dwudziestą rocznicę promulgowania Obrzędów Chrześcijańskiego Wtajemniczenia Dorosłych").

↑Plakat (tu w pomniejszeniu) rozwieszany co roku w kościołach↓

5. W dniu 26 sierpnia 1993 roku Biskup Sandomierski erygował dla potrzeb diecezji Ośrodek Katechumenatu przy katedrze sandomierskiej. Diecezjalna Komisja Liturgiczna zorganizowała w dniach 14-16 września 1993 roku Kurs Katechumenalny w Sandomierzu.

6. W dniu 28 listopada 1993 roku Arcybiskup Metropolita Krakowski nadał oficjalną rangę instytucji katechumenatu przy kościele św. Marka, erygując Ośrodek Katechumenalny dla potrzeb archidiecezji krakowskiej.

Komisja Liturgiczna Episkopatu zwraca się z uprzejmą prośbą do Księża Biskupów o spowodowanie, by Diecezjalne Komisje Liturgiczne uzupełniły powyższe kalendarium, a w szczególności prosi o odpowiedź na następujące pytania:

1 - czy w diecezji istnieje ośrodek katechumenalny (jeśli tak, to kiedy erygowany)?

2 - czy w diecezji organizowano sympozja lub szkolenia dotyczące katechumenatu (jakie? kiedy?)

CHRZEST DOROSŁYCH

KATECHUMENAT
DIECEZJI SANDOMIERSKIEJ

przygotowuje dorosłych
nie ochrzczonych
do sakramentów chrześcijańskiego wtajemniczenia

(CHRZEST w Wigilię Wielkanocną,
połączony z BIERZMOWANIEM i EUCHARYSTIA)

ponadto
przy katedrze w Sandomierzu

PORADNIA DUSZPASTERSKA

udziela porad w sprawach:

- * życia chrześcijańskiego i duchowego postępu
- * rozeznawania drogi życiowej
- * kryzysów wiary i zdrowia psychicznego

INFORMACJA: w zakrystii katedry w niedzielę po Mszy świętej o godz. 9⁰⁰

wpisy do KATECHUMENATU do 30 września

Instytut Liturgiczny
im. Bł. Michała Giedroycia
przy Papieskiej Akademii Teologicznej
w Krakowie

ul. Św. Marka 10

prowadzi

stały

KATECHUMENAT

oraz

INDYWIDUALNĄ KATECHIZACJĘ

i

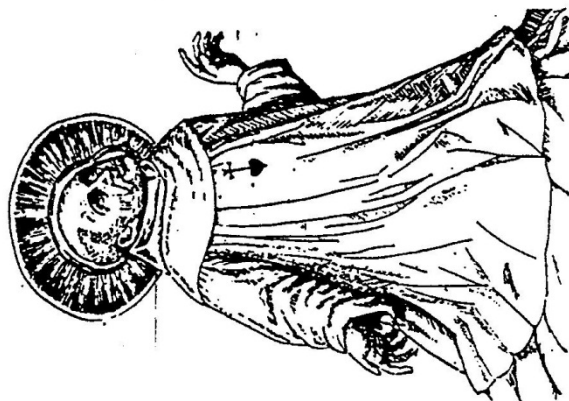
PORADNICTWO DUSZPASTERSKIE

w kościele św. Marka Ewangelisty
w Krakowie

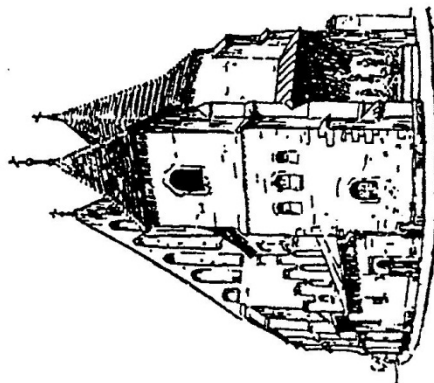
"Ci, którzy przyjęli od Boga za pośrednictwem Kościoła wiarę w Chrystusa, winni być dopuszczeni przez liturgiczne ceremonie do katechumenatu. Nie polega on na samym wyjaśnieniu dogmatów i przykazach, lecz na kształtowaniu całego życia chrześcijańskiego i wystarczająco długich ćwiczeniach, przez które uczniowie łączą się z Chrystusem, swym Nauczycielem. Należy więc katechumenów odpowiednio wprowadzać w tajemnicę zbawienia i praktykę obyczajów ewangelicznych, a przez święte obrzędy spełniane w kolejnych odstępach czasu w tajemnicę zbawienia w życiu wiary, liturgii i miłości Ludu Bożego."

Sobór Watykański II, DM 14

"Wzzechmogący, wieczny Boże, Ty ciągle ubogacasz swój Kościół nowym potomstwem; pomóż wierze i zrozumieniu u katechumenów, aby odrodzeni w wodzie chrztu świętego, zostali zaliczeni w poczet Twoich przybranych dzieci. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen."

z liturgii Wielkiego Piątku

"Stworzyłeś nas dla Siebie
i niespokojne jest serce nasze
dopóki nie spocznie w Tobie"

św. Augustyn, Wyznania

Człowiek niesie w sobie pragnienie nieskończonego, ale mimo wysiłków modlitewnych i ascetycznych znanych wszystkim religiom świata nie jest w stanie pokonać przepaści dzielącej stworzenie od Stwórcy. To Bóg znalazł sposób, by zbliżyć się do człowieka: sam stał się Ciałem i doświadczył wszystkiego co ludzkie, aż do śmierci. Ale pokonał śmierć zmartwychwstając i pozostał w założonym przez siebie Kościele, ukrywający swą obecność i swoje działanie w sakramentach. Sakramenty są więc znakami Boga, jakimi przywołuje On do siebie szukającego Go człowieka. Ale odkrycie znaczenia sakramentalnych słów i gestów zadłęczamy ludziom, którzy już wierzą, ufają i miłują. Ich pośrednictwo, ich posługa wobec szukających niewidzialnego Boga są konieczne. Katechumenat jest kształtem tej posługi.

"Późno Cię pokochałem. Piękności tak dawna i tak nowa, późno Cię pokochałem! Zawołałeś, wołając, i przetrwałem moją głuchotę; zabłysnąłeś, zajaśniałeś i usunąłeś ślepotę moją; skosztowałem i łaknę i pragnę; dotknąłeś mnie i zapłonąłem ku pokojowi Twemu."

św. Augustyn, Wyznania

K A T E C H U M E N A T

to wypracowana przez Kościół pierwszych wieków a dziś przywrócona i dostosowana do potrzeb naszych czasów forma przygotowania dorosłych do przyjęcia sakramentów wjałmniczenia chrześcijańskiego - chrztu, bierzmowania i Eucharystii

rozpoczęcie: 29 września 1989

chrzest: 14 kwietnia

bierzmowanie: 3 czerwca

zakończenie: 14 czerwca

zapisy w zakrystii kościoła

w niedziele o godz. 12.30

W spotkaniach katechumenalnych /patrz szczegółowy program/ mogą brać również udział ochrzczeni i bierzmowani, którzy pragną pogłębić lub odzyskać wiarę, a także wzywający, którzy chcą poznać i doświadczyć, czym jest życie chrześcijańskie.

I N D Y W I D U A L N A K A T E C H I Z A C J A

to podjęmowane w uzasadnionych przypadkach skrócone przygotowanie dzieci, młodzieży i dorosłych do chrztu, bierzmowania i pełnego uczestnictwa we Mszy świętej /Pierwsza Komunia/

złożenia w zakrystii kościoła w każdą niedzielę o godz. 12.30

P O R A D N I C T W O D U S Z P A S T E R S K I E

dotyczy m. in. takich zagadnień, jak formacja chrześcijańska, wybór drogi życia, kierownictwo duchowe, problemy życia konsekrowanego, kryzysy wiary i powołania

dyżury /wejście przez zakrystię/ w godzinach od 15.00 do 17.00:

poniedziałki: teolog święci

środki: duszpasterz

piątki: psycholog

+ + +

z z c z e s t o t e i n f o r m a c j e w gablocie i w zakrystii kościoła św. Manka

P R O G R A M K A T E C H U M E N A T U

w roku kościelnym 1989/90

Spotkania odbywają się dwa razy w tygodniu: w czwartki o 19.00 i w niedziele o 11.30

I. PRÉKATECHUMENAT /29.IX. - 1.XII./

1. Rozpoczęcie: w święto św. Michała Archanioła, w piątek 29 września o godz. 18.00
2. Rozmowy indywidualne z duszpasterzem
3. Katechezy katechumenalne /dzwieć wykładów/ w czwartki o godz. 19.00

II. KATECHUMENAT ŚCISŁY /2.XII. - 27.II./

1. Obrzęd przyjęcia do katechumenatu - podczas Nieszporów przed Pierwszą Niedzielą Adwentu, w sobotę 2 grudnia o godz. 19.00
2. Katechezy katechumenalne /trzy wykłady w Adwencie, siedem wykładów w Okresie Zwykłym/ w czwartki o godz. 19.00
3. Msza katechumenów - w niedziele i święta o godz. 11.30

III. OKRES OCZYSCZENIA I OSWIECENIA

/28.II. - 14.IV./

1. Obrzęd wybrania i wpis imienia - w Środę Popielcową, 28 lutego o godz. 19.00 /obowiązuje w tym dniu post ścisły i wstrzemięliwość od pokarmów mięsnych/
2. Katechezy katechumenalne oraz nabożeństwa i obrzędy - w czwartki o godz. 19.00:
 - katechezy: 1, 8 i 29 marca
 - nabożeństwo pokutne: 15 marca
 - obrzęd "Effeta" i przekazanie Symbolu wiary: 22 marca
 - obrzęd przekazania Modlitwy Pańskiej: 5 kwietnia
3. Msza katechumenów - w niedziele o godz. 11.30, podczas niej skrutynia w Trzecią, Czwartą i Piątą Niedzielę Wielkiego Postu

4. W Wielkim Tygodniu /9 - 15 kwietnia/:

- trzydniowa rekolekcja we wspólnocie wiernych: Wielki Poniedziałek, Wtorek i Środa, godz. 18.30
- liturgia Wielkiego Czwartku, Wielkiego Piątku i Wielkiej Soboty /w Wielki Piątek obowiązuje post ścisły i abstynencja od pokarmów mięsnych/
- 5. Przyjęcie sakramentu chrztu podczas Wigilii Paschalnej w Wielką Sobotę, 14 kwietnia o godz. 18.30

IV. OKRES MYSTAGOGII /15.IV. - 14.VI./

1. Msza święta w niedziele i święta o godz. 11.30
2. Katechezy mystagogiczne /siedem wykładów/ w czwartki o godz. 19.00
3. Włóczek skupienia w Wigilię Zesłania Ducha Świętego, przystąpienie do sakramentu pokuty i pojednania /spowiedź/ - sobota 2 czerwca, godz. 18.30 - 21.00
4. Przyjęcie sakramentu bierzmowania w uroczystość Zesłania Ducha Świętego, w niedzielę 3 czerwca o godz. 11.30
5. Nieszpory przed Dożynkami - we środę 13 czerwca o godz. 19.00
6. Zakończenie katechumenatu w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, we czwartek 14 czerwca:
 - Msza święta o godz. 11.30
 - po Mszy świętej agapa i wręczenie świadectw chrztu i bierzmowania

"Módlmy się za katechumenów: niech nasz Bóg i Pan otworzy wnętrza ich serc i bramy swego miłosierdzia, aby otrzymawszy w kapłani odrodzenia odpuszczenie grzechów, złączyli się z nami w Chrystusie Jezusie, Panu naszym."

z liturgii Wielkiego Piątku

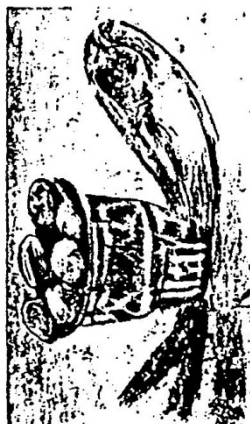
WARUNKI PRZYJĘCIA

Studium przewidziane jest dla świeckich (wiek dowolny) z wykształceniem wyższym, zwłaszcza teologicznym, oraz kleryków, kapłanów i sióstr zakonnych. Kandydaci ubiegający się o przyjęcie winni złożyć następujące dokumenty:

- podanie do Dyrektora Instytutu Liturgicznego;
- własnoręcznie napisany życiorys;
- odpis dyplomu ukończenia studiów wyższych;
- dyplom ukończenia katechizacji na poziomie maturalnym;
- świadectwo moralności z duszpasterstwa lub parafii;
- w przypadku osób duchownych i zakonnych - zezwolenie władczego przełożonego;
- dwie fotografie.

O przyjęciu decyduje rozmowa kwalifikacyjna przeprowadzona w wyznaczonym terminie po złożeniu dokumentów.

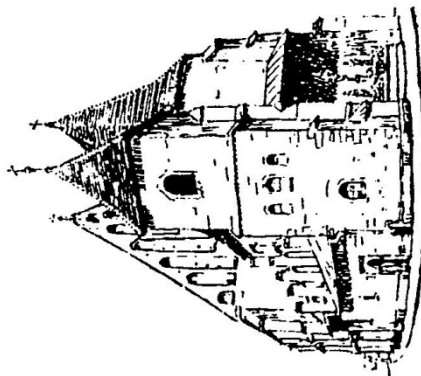
Dokumenty przyjmowane są w Instytucie Liturgicznym od 22 sierpnia w czwartki od 12.00 do 13.00, a w zakrytych kościoła św. Marka Ewangelistów w każdą niedzielę po Mszy świętej o 11.30 od 16 czerwca do 19 września.

Kokolwiek wykladasz, wykładaj tak, aby uczeń słuchając - wierzył, wierząc - miał nadzieję, a mając nadzieję - miłował.
św. Augustyn.
De catechizandis rudibus I,8

INFORMACJA

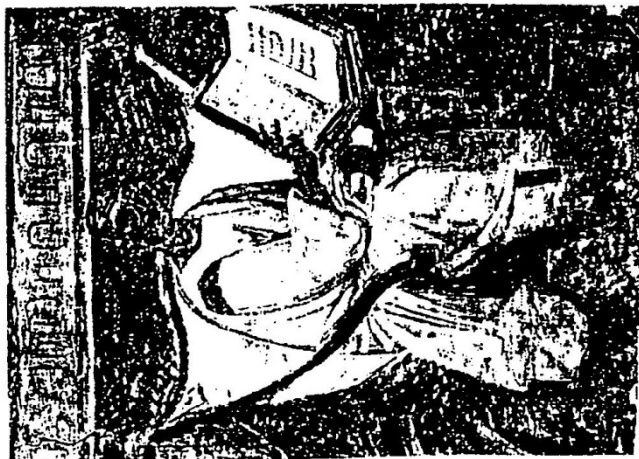
Instytut Liturgiczny
im. Bł. Michała Giedroycia
31-012 Kraków
ul. św. Marka 10
tel. 21-75-25

Co do apostołstwa ewangelizacji i uswiecania ludzi, święci powinni być szczególnie przygotowani do nawiązywania dialogu z bliźni-
mi, wierzącymi czy niewierzącymi, by wszystkim ukazywać ewangeliczne orędzie Chrystusa.
DA 31

"Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody,
udzielając im chrztu
w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego"
Mt 28,19

STUDIUM KATECHUMENALNE

Instytut Liturgiczny
im. Bł. Michała Giedroycia
przy
Wydziale Teologicznym
Papieskiej Akademii Teologicznej

KRAKÓW

C E L

Jezeli okazie sie rzadca konieczna i stosowna, nalezy zatoczyc Dzieło dla Katechistów.

DM 17

Studium katechumenalne przygotowuje osoby świeckie, a także duchownych, do przekazu wiary dorosłym nieochrzczonym w ośrodkach katechumenalnych.

Ośrodki takie prowadzą formację według metod starożytnego katechumenatu, dostosowanych do potrzeb współczesnych, zgodnie z zaletami Soboru Watykańskiego II. Zreformowana liturgia chrztu dorosłych przybrała obecnie formę wieloetapowego katechumenatu, aby czas przeznaczony na przygotowanie kandydatów został uwzględniony kolejno sprawowanymi obrzędami obrzędów chrześcijańskiego wtajemniczenia doświadczenia. Jedynie prawd wiary i przykazani, mogą stopniowo i razem ze wspólnotą rozciągać praktykę chrześcijańskiego życia (por. M 14).

Konieczność zakładania ośrodków katechumenalnych pociąga za sobą obowiązki włączenia się w dzieło ewangelizacji członków laikatu (Chrześcijańskich laici, 34), a zwłaszcza świeckich teologów, którzy podjęliby się prowadzenia indywidualnej formacji nieochrzczonych.

Aby można było zapewnić im odpowiednie przygotowanie, należy tworzyć specjalne szkoły i kursy (Redemptoris missio, 73), gdzie przyszedłby katechizacji kształciłby się, zwłaszcza w zakresie Piśmie świętego, liturgii i metody katechetycznej. "A siebie samych urabialiby według zasad chrześcijańskich, starając się o stałe pielęgnowanie pobożności i świętości życia" (DM 17).

Jezeli bowiem dawce bogactw materialnych, to o ilez bardziej duchowych

Sw. Augustyn.

De catechizandis rudibus I,4

Studium katechumenalne przygotowuje:

- osoby świeckie i siostry zakonne do pełnienia roli katechistów w procesie formacji indywidualnej;
- kleryków i kapłanów do sprawowania obrzędów chrześcijańskich inicjacji dorosłych oraz głoszenia katechez mistagogicznych.

Oprócz ogólnego i publicznego głoszenia Ewangelii zawsze jest godne uszanowania i ważne przekazywanie Ewangelii prywatne, od osoby do osoby. Używał go bardzo często sam Pan, jak świadczą rozmowy z Nikodemem, Zachariaszem, Szymonem faryzeuszem. To samo czyni Apostołowie. A czyż istnieje inna forma ewangelizowania, niż przekazywanie drugiemu tego, czego samemu doświadczyło się co do wiary? Nie powinno dojść do tego, by na skutek konieczności niesienia Dobrej Nowiny do ludzi rzadziej ludzi zapomniano o tej formie, która dostęga osobistego sumienia człowieka i porusza je przedsłownym słowem, otrzymanym od kogoś innego".

Ewangelii nuntii, 46

P R O G R A M

Studium trwa dwa lata.

Zajęcia odbywają się raz w tygodniu od 17.00 do 20.00

(dwie godziny wykładu + jedna godzina ćwiczeń)

P I E R W S Z Y R O K

S e m e s t r p i e r w s z y

W y k ł a d y

1. Mistagogia (chrześcijańskie wtajemniczenie dorosłych);
2. Heortologia (rok kościelny przedłużeniem dziejów zbawienia);
3. Wiara - na przemian co 2 tygodnie
1. Bibliotyka (dialog Boga z człowiekiem w Biblii - jak czytać Biblię);
2. Liturgia (spotkanie Boga z człowiekiem w liturgii - jak uczestniczyć w liturgii).

S e m e s t r d r u g i

W y k ł a d y

3. Teologia życia wewnętrznego (duchowość);
4. Teologia życia chrześcijańskiego (moralność);
3. Wiara - na przemian co 2 tygodnie
3. Jak pracować nad sobą;
4. Elementy katechetyki i pedagogiki.

D R U G I R O K

P r a k t y k a p r z e z c a ł y r o k :
uczestnictwo i praca w katechumenacie.

S e m e s t r p i e r w s z y

W y k ł a d y

1. Wprowadzenie do teologii;
2. Eklezjologia w służbie duszpasterstwa;
3. Wiara - na przemian co 4 tygodnie
1. Teologia i życie wewnętrzne;
2. Metody katechumenatu.

S e m e s t r d r u g i

W y k ł a d y

3. Ewangelizacja pośrednia (Historia Kościoła, prawo kanoniczne, sztuka liturgiczna);
4. Dialog ewangelizacyjny - aspekty psychologiczne;
3. Wiara - jak w pierwszym semestrze.

3. DOPOWIEDZENIA W SPRAWIE KURSU LITURGICZNEGO DLA FOTOGRAFÓW I KAMERZYSTÓW

Po ogłoszeniu przez Komisję Episkopatu Polski ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego *Wskazań* dotyczących fotografowania i filmowania podczas celebracji liturgii zlecono zorganizowanie w diecezjach specjalnego szkolenia. Aktualnie w większości diecezji takie kursy już się odbyły i dziś można już wysnuć na tej podstawie pewne wnioski.

Otóż wspólną cechą tych spotkań była liczna frekwencja, przekraczająca niejednokrotnie możliwości sprawnego wykonania. Dlatego też w niektórych diecezjach kursy tego typu będą jeszcze organizowane ponownie po wakacjach.

Przebieg szkoleń miał charakter bardzo niejednolity w poszczególnych regionach, a niekiedy nawet mało skuteczny, jeśli chodzi o przekazanie wymaganych treści w sposób wyczerpujący i przekonujący. Stąd też nie wszędzie kurs ten odniósł pożądany rezultat.

Proponujemy więc ramowy program przebiegu takiego kursu, chcąc uniknąć zbytniej dowolności, jak też niewykorzystania szansy ewangelizacji tej określonej grupy ludzi w Kościele.

I. Organizacja

a/ Kurs winien obejmować co najmniej cztery spotkania (w niedziele lub w następujące po sobie dni). Termin niedzielny sprzyja możliwości rozpoczynania spotkań wspólną Mszą świętą, co może pomóc duchowemu wprowadzeniu w zagadnienie;

b/ Każde spotkanie winno się składać z trzech lub więcej wykładów o odmiennej tematyce (ze względu na podtrzymanie uwagi i zainteresowania słuchaczy);

c/ W zakres kursu winny wchodzić spotkania praktyczne w świątyni;

d/ Grupy nie powinny być zbyt liczne, około stuosobowe lub mniejsze. Dlatego postuluje się organizowanie kilku serii takich kursów.

II. Strona merytoryczna

Wykłady winny dotyczyć następujących zagadnień:

1 spotkanie:

- Sacrum i profanum (sacrum katolickie i wyjąt-

kowość przedmiotu kultu, jak też wymagana odpowiednia wobec takiego faktu postawa).

- Estetyka i wrażliwość - percepcja dzieła sztuki i sacrum. Od wrażenia do uczestnictwa.

- Fotograf wierzący i fotograf niewierzący;

2 spotkanie:

- Liturgia - czym jest i do czego zobowiązuje.

- Wydarzenia liturgiczne i sens ich rejestracji.

- Inne wydarzenia kościelne i sens ich rejestracji;

3 spotkanie:

- Znak i rzeczywistość w sztuce, w Biblii, w liturgii.

- Misterium Mszy świętej (struktura i teologia).

- Misterium chrztu świętego (struktura i teologia);

4 spotkanie:

- Misterium bierzmowania i sakramentu małżeństwa (struktura i teologia).

- Misterium kapłaństwa (struktura i teologia).

- Praktyczna orientacja w świątyni i przepisy.

Zakończenie kursu winno się odbyć po Mszy świętej, w spokojnej i godnej atmosferze, do jakiej trzeba wdrażać uczestników kursu. Na ostatnim spotkaniu należy osobiście **każdemu uczestnikowi wręczyć legitymację**. Jest ona certyfikatem ukończenia kursu a nie akredytacją uprawniającą do fotografowania w świątyniach. Trzeba w tym dokumencie wyraźnie o tym napisać!

Od redakcji

VENI, SANCTE SPIRITUS!

(c.d. ze strony tytułowej)

"od Ojca i Syna pochodzi". Duch Święty naucza i objawia Jezusa Chrystusa, Jego naukę i obecność w Eucharystii, daje moc, broni, udziela męstwa, radości i pokoju. Wprowadza harmonię tam, gdzie panował zamęt, jedność tam, gdzie przeciwieństwa i inność; łagodzi je i równoważy. Duch Święty zapala w ludzkich sercach ogień miłości i apostołską gorliwość, dzięki której trwa nieustanne wstępowanie wciąż nowych ludzi w RZECZYWISTOŚĆ BOGA.

3. Pięćdziesiątnica - Uroczystość Zesłania Ducha Świętego - jest więc świętem Kościoła. Nie mówi jednak ani o jego triumfie, ani tylko o jego założeniu, lecz objawia jego powszechne zadanie i misję: mówi o jego apostołskim dynamizmie. Prawdziwe apostołstwo jest wcieleniem orędzia Paschy i Obecności Pana, który nieustannie działa w swoich uczniach - w uczniach Chrystusa.

4. Zesłanie Ducha Świętego jest świętem JEDNOŚCI - realizuje Testament z Wieczernika: "Aby byli jedno" - przez miłość Chrystusa, czy lepiej powiedzieć: Ojca, Syna i Ducha Świętego, w jedności Trójcy. Jest świętem jedności każdej osoby ludzkiej, każdej rodziny, każdego narodu, każdego kontynentu - wszechświata, ziemi i nieba. To ona dopiero daje ową ekstazę wolności, do której tęsknią wszyscy ludzie.

Od redakcji

NA POLSKIEJ DRODZE W TRZECIE TYSIĄCLECIE

ŚWIĘTY WOJCIECH - BISKUP NA WSZYSTKIE CZASY

PATRON JEDNOŚCI EUROPY

"Młody, jeszcze nie trzydziestoletni biskup odbył ingres do Pragi bosy i w szatach pokutnych. Była to jakby zapowiedź programu duszpasterzowania i zarazem symbol przyszłej drogi życiowej Wojciecha. A wszystko streszczało się w jednym hasle: służba Bogu i ludziom. Realizował je twardo najpierw w stosunku do samego siebie. Napiszą o nim później, że *monachi modo* - jak mnich - przechodził przez wspaniałości dworu książęcego. Jak mnich i jak wyrzut sumienia. Zawiedli się ci, którzy sądzili,

że nowy biskup pochodzący z ich środowiska nie ośmieli się nigdy wytykać im błędów.

Zaczął od reformy kleru. Widział bowiem, że dopiero uporządkowane życie kapłanów i przejęcie się obowiązkami duszpasterskimi może zapoczątkować ogólną poprawę obyczajów całej społeczności. Nalegał więc na zachowanie celibatu, na zajęcie się ludźmi prostymi i ubogimi, na dokształcanie się i rezygnację z wystawności. (...) I właśnie tutaj Wojciech spotkał się z ostrym oporem. Olbrzymia większość kleru nie dała się wciągnąć w reformatorskie plany biskupa. A w sporach z nim szukała pomocy i oparcia u wielmożów. Była to pierwsza klęska pasterza, który w swojej pracy nie mógł liczyć na współdziałanie duchowieństwa.

Wygnańcem był z własnej ziemi, a męczennikiem na cudzej. Nikt się temu wówczas nie dziwił. Panowało bowiem jeszcze w świecie chrześcijańskim przekonanie, że *peregrinari pro Christo* - iść w obce kraje dla prawdy Chrystusowej jest wielką łaską, zaszczytem i obowiązkiem wierzących. O śmierci zaś męczeńskiej mówiono wtedy jako o *uzupełnieniu krwi, czego kruchym słowem nie dostaje*.

Wojciech - pożyczony Święty - będzie zawsze przypominał prawdę, że doskonałość chrześcijańska realizowana w człowieku nie zamyka się w nim, lecz promieniuje na cały świat i służy całej ludzkości."

(Jerzy Mirewicz SI, *Współtwórcy i wychowawcy Europy*)